

comportamentul său. În plus, definirea clară a cerințelor și criteriilor de performanță îl ajută să se adapteze mai ușor și să fie performant în activitate. Importanța aspectelor motivaționale ale muncii rezidă tocmai în faptul că ele evidențiază mecanismele dinamice prin intermediul cărora se realizează acțiunea modelatoare a muncii asupra personalității.

Concluzii:

Motivația cadrelor didactice se restructurează și se ajustează continuu, în concordanță cu funcția psihică pe care o servește, incluzând în componența sa o multitudine de variabile fiziologice, psihologice și socio-culturale. Având în vedere acestea, motivația apare ca factor integrator și explicativ al celor mai variate fenomene psihosociale: statuturi și roluri, aspirații și performanțe, relații interpersonale ale diverselor fenomene de grup (coeziunea, conformismul, autoritatea, influența, prestigiul etc.).

BIBLIOGRAFIE

1. BOGDAN-TUCICOV, A.; CHELCEA, S.; GOLU, M. *Dicționar de psihologie socială*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.
2. COAN W. C. *The Optimal Personality: An Empirical and Theoretical Analysis*. Psychology Library Editions: Personality. _Mar. 4, 2019.
3. GOLU, M. *Fundamentele psihologiei*. Vol II. București: Editura Fundației România de Măine, 2007.
4. SĂLĂVĂSTRU, D. *Psihologia educației*. Iași: Polirom, 2004.
5. ZLATE, M. (coord.) *Psihologia la răspântia mileniilor*. Colectia COLLEGIUM. Psihologie. Iași: Polirom, 2001.
6. <https://www.qdidactic.com/bani-cariera/management/resurse-umane/procesul-motivarii-pentru-munca156.php>, (vizitat în 30. 04. 2020).

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DIGITALE ALE ELEVILOR

*Georgescu Patricia-Maria, professor
Palatul Copiilor Municipiul Râmnicu Vâlcea, România
doctorandă, UPS „I. Creangă” din Chișinău*

CZU:37.04:004

Abstract

Education, meant to contribute to the building of a personality capable of "foreseeing to prevent", to trigger positive change both within one's self and outside it, can be conceived as a permanent reconstruction of future existence and experience, what makes the man of the third millennium correspond, at a higher level, to the social expectations of renewal and cultural enrichment, but also capable of solving contemporary problems.

Key-words: education, digital skills, educational strategies, technology.

O viziune asupra învățământului

Unul dintre factorii de bază care poate contribui la diminuarea problemelor globale ale omenirii este educația și politicile educaționale pe care statele le adoptă. A răspunde la aceste provocări înseamnă a realiza o educație prospectivă care înseamnă studiul progresului societății prin evaluarea tendințelor și factorilor de actualitate. S. Cristea consideră că educația prospectivă „vizează formarea unor calități, deprinderi sau structuri cognitive, afective, psihomotorii, ce se preconizează a fi absolut necesare în activitatea de viitor” [4, p. 154]. Modul de realizare al acestei educații depinde de modul în care educația prospectivă poate îndeplini cerințele menționate mai sus. Educația, menită să contribuie la edificarea unei personalități apte de „a prevedea pentru a preveni”, de a declanșa schimbarea pozitivă atât la nivelul propriului eu, cât și în afara sa [2, p. 27], poate fi concepută drept o reconstrucție permanentă a existenței și

experienței viitoare, ceea ce îl face pe omul mileniului III să corespundă, la un nivel superior, expectanțelor sociale de înnoire și îmbogățire culturală, dar și capabil de a soluționa problemele contemporane [6, p. 11].

Aceste valori ale cetățeanului modern, implicat, responsabil au fost stabilite, în cadrul Conferinței Internaționale a UNESCO din septembrie 2001, ca fiind obiective definitorii ale educației în sec. XXI:

– *a învăța să înveți* – a ști să acumulezi pe parcursul întregii vieți cunoștințele și informațiile necesare;

– *a învăța să faci* – obținerea unor abilități profesionale, dar și a unor competențe necesare adaptării la condițiile schimbătoare ale lumii moderne;

– *a învăța să fii* – capacitatea de autoedificare a personalității în baza valorilor morale și sociale, capacitatea de a evalua propriile acțiuni și de a fi responsabil;

– *a învăța să trăiești cu alții* – comprehensiunea celuilalt din punctul de vedere al toleranței, pluralismului și al respectului [1, pp. 12-13].

Competența digitală este abilitatea de a utiliza calculatorul și alte tehnologii, pentru obținerea, copierea, evaluarea, prelucrarea, prezentarea, producerea, stocarea și schimbul de informații; de a comunica, participa și interacționa în cadrul unei echipe prin intermediul internetului și al altor tehnologii disponibile [6, 7].

Legislația europeană referitoare la competențele digitale pentru cetățeni, *DigComp* [5], descrie cinci domenii care definesc un cetățean „competent digital”:

▪ □ procesarea informației (identificarea, localizarea, recuperarea, stocarea, organizarea și analizarea informațiilor digitale, ținând cont de relevanța și scopul acesteia);

▪ □ comunicarea (comunicarea în mediile digitale, schimbul de resurse digitale prin instrumente online, comunicarea și colaborarea prin instrumente digitale, interacționarea cu alții prin comunitățile și rețelele sociale);

▪ □ crearea conținutului (crearea și editarea conținuturilor educaționale);

▪ □ siguranța (protecția datelor cu caracter personal, protecția identității digitale, luarea măsurilor de securitate);

▪ □ soluționarea problemelor (identificarea nevoilor și a resurselor digitale, luarea deciziilor prin alegerea celor mai adecvate instrumente digitale, în funcție de scopul sau nevoia acestora, rezolvarea problemelor conceptuale prin mijloace digitale, utilizarea tehnologiilor creative, rezolvarea problemelor tehnice).

Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind dezvoltarea competențelor-cheie, cuprinde trei aspecte:

1. *Utilizarea unei game largi de abordări ale învățării și de medii de învățare.* Dintre abordările moderne ale educației, sunt propuse spre promovare: învățarea bazată pe cercetare, învățarea bazată pe proiect, învățarea experimentală, învățarea bazată pe arte și jocuri. Un loc important îl au în această Recomandare și metodele științifice în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (ȘTIM – STEM). Pentru a îmbunătăți învățarea și a sprijini dezvoltarea competențelor digitale, furnizorii de educație sunt încurajați să folosească tehnologiile digitale.

2. *Sprijinirea profesorilor.* Pentru susținerea personalului didactic se recomandă integrarea educației bazate pe competențe în educația inițială și în dezvoltarea profesională continuă. Profesorii trebuie să beneficieze de orientări, instrumente și materiale adecvate, care

îmbunătățesc calitatea metodelor de predare – învățare, precum și de asistență în crearea unor practici inovatoare în utilizarea constructivă a noilor tehnologii, inclusiv a tehnologiilor digitale.

3. *Evaluarea și validarea dezvoltării competențelor.* Profesorul A. Gremalschi consideră că, pentru a susține și a dezvolta competențele-cheie la toate treptele de învățământ, este necesară o metodologie de evaluare a nivelului de competență pe care îl deține o persoană într-un anumit domeniu și menționează că „recomandările Uniunii Europene (cu excepția competenței de comunicare în limba străină) nu conțin descriptori expliți ce ar permite evaluarea nivelului de competență. Aceste aspecte sunt lăsate la latitudinea fiecărei țări” [13].

Finalitățile educației au fost formulate în termeni de competențe în Codul educației al Republicii Moldova, unde sunt precizate în mod explicit competențele-cheie pe care trebuie să le formeze și să le dezvolte sistemul educațional. Pe lângă cunoștințele, abilitățile și atitudinile stabilite de recomandările Uniunii Europene, Codul educației include și valorile, fapt ce demonstrează tendința învățământului național de a acorda o atenție aparte componentei moralizatoare și de instruire [12]. Astfel, sunt stabilite nouă competențe-cheie, opt dintre ele care corespund celor opt competențe recomandate de Consiliul Uniunii Europene, iar a noua se referă la abilitatea de comunicare în limba română [8].

Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030 [14] oferă principalele direcții de acțiune pentru implementarea Agendei 2030, asumată de 193 de state la Adunarea Generală ONU din 2015. Cele 17 obiective ale Strategiei pentru dezvoltarea durabilă înglobează 3 piloni esențiali: dezvoltare economică, echitate socială și mediu. Obiectivul nr. 4: *Educație de calitate*, stabilește garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți. Educația trebuie tratată ca un proces care pregătește generațiile tinere pentru provocările viitorului și se derulează pe tot parcursul vieții, încurajând inovația, meritocrația, gândirea critică constructivă, curiozitatea, conduita și emanciparea. Strategia se adresează, printre alte domenii, la creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe profesionale relevante, care să faciliteze angajarea la locuri de muncă decente și antreprenoriatul [9].

Ce măsuri au fost întreprinse de autoritățile statului român? Au fost adoptate primele strategii în domeniul educației și formării profesionale: Strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii 2015-2020, Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar 2015-2020, Strategia Națională de Învățare pe Tot Parcursul Vieții 2015-2020 și Strategia Educației și Formării Profesionale din România pentru perioada 2016-2020, care sunt monitorizate și evaluate. În vederea dezvoltării competențelor digitale, în planul-cadru pentru învățământul gimnazial, a fost introdusă, pentru prima oară, în trunchiul comun – începând cu anul școlar 2017-2018 – disciplina Informatică și TIC, cu o oră pe săptămână. În cadrul proiectului „Internet în școala ta” au fost conectate 2.446 de școli din mediul rural și mic urban la internet de bandă largă, numărul beneficiarilor situându-se la 714.339 elevi și 56.203 profesori [9].

Strategia națională de dezvoltare *Moldova 2030* [10] denumește mijloacele prin care Republica Moldova răspunde provocărilor globale ale secolului XXI. Ca o prioritate este sectorul educațional, care, prin reconfigurare, va contribui la progresul întregii țări. În anul 2014, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Strategia *Educația 2020*, care se referea la modernizarea sistemului educațional al țării pe termen lung [13]. Alt document strategic – *Moldova Digitală 2020* – stipulează că pilonul principal al îmbunătățirii procesului educațional este integrarea tehnologiei informației în educație [11].

Raportul *Eurydice* din 2012 [3] arată că majoritatea țărilor europene posedă strategii naționale privind dezvoltarea competenței digitale. Importanța competenței digitale este susținută de un șir de acte normative internaționale și naționale: Recomandările Consiliului Uniunii Europene; Standarde de competență UNESCO; Legea educației nr. 1/ 2011 cu modificările și completările ulterioare din România, Codul educației al Republicii Moldova, Standardele de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general etc.

În cadrul proiectului UNESCO au fost elaborate *Standardele de competență TIC pentru cadrele didactice*, care pun în evidență trei nivele de performanță TIC: de bază; intermediar; avansat. În baza lor, în Republica Moldova au fost elaborate *Standardele de competențe digitale pentru cadrele didactice din învățământul general* [12].

Potrivit sondajului internațional *Tabloul de bord al Agendei digitale* din 2015, 40% din populația UE posedă un nivel insuficient de dezvoltare a competenței digitale. Circa 22% din cetățenii UE nu folosesc Internetul. Conform sondajului *Indicele economiei și societății digitale* [16] (care oferă informații privind deținerea competenței digitale de către cetățenii statelor UE), în Finlanda competența digitală este deținută de 87,8% de cetățeni, iar în România (care se află pe ultimul loc) doar 22,8% din populație posedă competență digitală. Cu referire la competența digitală a cadrelor didactice, *Studiul internațional de predare – învățare TALIS* [12] denotă un deficit de oportunități de dezvoltare a competențelor TIC în scopuri pedagogice. Circa 18% din formatori și profesori susțin că au nevoie de o dezvoltare mai amplă a abilităților TIC pentru predare, iar 16% susțin că au lacune în utilizarea noilor tehnologii la locul de muncă. Astfel, subliniem importanța formării și dezvoltării competenței digitale încă de pe băncile școlii.

Comisia Europeană a adoptat un Plan de acțiune pentru educația digitală, care include 11 acțiuni menite să sprijine utilizarea tehnologiei și dezvoltarea competențelor digitale în sectorul educației. Planul de acțiune se articulează în jurul a trei priorități și definește măsurile prin care statele membre pot fi ajutate să facă față provocărilor și să profite de oportunitățile oferite de educație în era digitală:

O mai bună utilizare a tehnologiilor digitale în procesul de predare și de învățare

Acțiunea 1 – Conectivitate în școli;

Acțiunea 2 – Instrumentul de autoevaluare SELFIE și programul de mentorat pentru școli;

Acțiunea 3 – Calificări semnate digital.

Dezvoltarea competențelor și aptitudinilor digitale

Acțiunea 4 – Centrul de învățământ superior;

Acțiunea 5 – Competențe în materie de știință deschisă;

Acțiunea 6 – Săptămâna UE a programării în școli;

Acțiunea 7 – Securitate cibernetică în educație;

Acțiunea 8 – Formarea în domeniul competențelor digitale și antreprenoriale pentru fete.

Îmbunătățirea educației cu ajutorul unei analize mai bune a datelor și al unei viziuni prospective

Acțiunea 9 – Studii privind TIC în educație;

Acțiunea 10 – Inteligență artificială și analiză;

Acțiunea 11 – Previziuni strategice [13].

Munca, capacitatea de inserție profesională, educația, timpul liber, incluziunea și participarea la societate, toate acestea și multe alte domenii ale societății noastre sunt tot mai *digitizate*: informația și serviciile sunt mai des oferite prin intermediul Internetului. Ca urmare,

competența digitală este esențială pentru participarea la economia și societatea actuală. Fiind o competență transversală, competența digitală ne ajută să stăpânim și alte competențe-cheie, cum ar fi comunicarea, competențele lingvistice sau cele de bază în matematică și științe. A fi competent digital în lumea de astăzi nu presupune doar accesul și utilizarea tehnologiilor informației și comunicării, ci și cunoștințe, abilități și atitudini adecvate față de acestea.

Competența digitală nu presupune doar să știi să navighezi pe Internet. Ea poate fi defalcată într-o serie de componente mai mici. Cadrul european al competenței digitale pentru cetățeni, cunoscut și sub denumirea de DIGCOMP, conturează cinci domenii care definesc cetățeanul „competent digital”: *procesarea informației, comunicarea, crearea de conținut, siguranța și soluționarea problemelor*. Încă din vara lui 2015, persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă pot folosi instrumentul de evaluare a competenței digitale în cadrul CV-ului Europass, ceea ce le va permite să menționeze nivelul de competență digitală direct în CV. Instrumentul, având la bază cadrul DIGCOMP, va fi disponibil în toate limbile UE.

DIGCOMP este utilizat și de factorii de decizie politici, și de autoritățile educaționale. Recent lansatul *Index paneuropean al societății și economiei digitale* folosește cadrul DIGCOMP pentru a elabora un indicator ce oferă informații privind situația competenței digitale a cetățenilor fiecărei țări membre. Cadrul servește și la planificarea și proiectarea de oferte de educație și formare, de exemplu, ca bază de plecare pentru revizuirea programelor școlare, pentru proiectarea cursurilor destinate educației adulților și pentru proiectarea programelor de dezvoltare profesională a profesorilor. De asemenea, este utilizat și la definirea nivelului de competență digitală din diverse sectoare, cum ar fi, de exemplu, cel al asistenței sociale.

La capitolul competenței digitale a profesorilor, studiile din domeniu au subliniat în mod repetat lipsa de oportunități de formare profesională, cu precădere din domeniul utilizării TIC în scopuri pedagogice. De asemenea, se înregistrează un deficit de oportunități de perfecționare a competențelor TIC, astfel încât orice ocazie de a participa la activități de formare informale poate fi în avantajul profesorilor [14].

În viitorul apropiat, profesorii vor avea propriul cadru, numit DigCompEdu. Potrivit proiectului preliminar, au fost definite șase domenii de dezvoltare: mediul profesional, crearea și schimbul de resurse digitale, gestionarea utilizării instrumentelor digitale, evaluarea, autonomizarea elevilor și facilitarea competenței digitale a elevilor.

Cum este promovată dezvoltarea competenței digitale în Europa? Cea mai mare rețea a profesorilor din Europa, eTwinning, oferă profesorilor un mediu ideal pentru a colabora cu colegii și a descoperi modalități noi de utilizarea a TIC în predare. Platforma pune la dispoziția profesorilor o rețea de colaborare profesională, care poate contribui la însușirea unor noi strategii didactice de lucru cu TIC sau la stimularea sentimentului eficacității personale (TALIS 2013, p. 199). În mod similar, poate contribui la dezvoltarea competențelor elevilor, inclusiv a celor digitale.

Studiul eTwinning (2015) a arătat că 29% dintre profesori consideră că eTwinning a avut un impact important asupra abilității lor de a folosi tehnologiile în predare, iar 37% au declarat că impactul a fost cel puțin mediu. eTwinners-ii au semnalat și o creștere a gradului de utilizare a practicilor de predare – învățare digitale: participare la cursuri online (78%), crearea de materiale în colaborare cu elevii (77%) sau utilizarea rețelelor sociale alături de elevi (76%) [15].

Concluzii

Este larg acceptat faptul că formarea competenței digitale trebuie să înceapă de la o vârstă mică, însă deciziile legate de tipologia tehnologiilor și timpul alocat acestora trebuie bine cântărite. Principiile programării pot fi învățate folosind pahare de hârtie și blocuri de construit. **Talking Pictures** este un proiect eTwinning, premiat, care îi angrenează pe elevii din clasele primare cu ajutorul fotografiilor și filmulețelor folosite pe post de instrumente de comunicare și interpretare a propriilor povești. Copiii au aflat că lucrurile nu sunt întotdeauna ceea ce par: fotografiile pot fi manipulate astfel încât să susțină diferite puncte de vedere. Profesorii interesați de activități de formare online au la dispoziție materiale interesante pe platforma *European Schoolnet Academy* [15].

BIBLIOGRAFIE

1. BUTNARI, N. *Noile educații: Suport de curs*. Univ. de Stat din Moldova, Fac. de Psihologie și Științe ale Educației, Dep. Științe ale Educației. Chișinău: CEP USM, 2017.
2. COJOCARU, V. M. *Educație pentru schimbare și creativitate*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2003.
3. Comisia Europeană/EACEA/Eurydice, 2012. *Dezvoltarea competențelor-cheie în școlile din Europa: provocări și oportunități pentru politică*. Raport Eurydice. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2012.
4. CRISTEA, S. *Dicționar de pedagogie*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979.
5. FERRARI, A. *DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013.
6. LUNGU, V. Educația prospectivă și problematica contemporană. În: *Didactica Pro. Revistă de teorie și practică educațională*. 2009, nr. 4.
7. Organization for Economic and Cooperation and Development. *Definition and Selection of Competencies (DESECO): Theoretical and Conceptual Foundation*. Strategic Paper. DEELSA/ED/CERI/CD (2002)9, 07-Oct-2002.
8. Organization for Economic and Cooperation and Development. *The Definition and Selection of Key Competencies*. Executive Summary. [Online]. [citat: 29. 04. 2019]. Disponibil: <http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf>.
9. *Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030*. București, Paideia, 2018.
10. Strategia națională de dezvoltare „Moldova digitală 2030”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 513 din 18 decembrie 2018. În: *Monitorul Oficial*, nr. 486-498.
11. Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 857 din 31 octombrie 2013. În: *Monitorul Oficial*, nr. 252-257 din 08.11.2013, art. 963.

Surse Web

- Studiul internațional privind procesul de predare-învățare TALIS 2019. OCDE. [online]. <https://www.oecd-ilibrary.org/moldovarepublicof?pageSize=60>. (vizitat: 24.04. 2020)
- Despre educație și formare în UE. https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/about-education-and-training-in-the-eu_ro_ (vizitat: 24. 04. 2020).
- SchoolEducationGateway. https://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/viewpoints/experts/riina_vuori_kari_-_becoming_dig.htm. (vizitat: 24. 04. 2020).
- <https://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/resources/tutorials/digital-competence-the-vital-.htm>. (vizitat 24. 04. 2020).
- Indicele economiei și societății digitale. <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/indicele-economiei-si-societatii-digitale-desi-83-dintre-cetatenii-europeni-acceseaza-internetul-cel-putin-o-data-pe-saptamana-a5026/> (vizitat: 24. 04. 2020).